

во Брашов — Романија, две свески каталози на грчки документи од крајот на XVIII и почетокот на XIX век. Во документите се говори за местото и улогата на Власите од Македонија во економскиот живот на Ердељ и Австрија.

Во рубриката мемоари, **Алекос Папананајоту во „Вистината за ударот од грб“** се осврнува на ставот на КПЈ по однос на борбата на демократската армија на Грција (ДАГ) од 1946—1949 година. Авторот ги анализира последиците од необмислениот став на раководството на грчката партија во 1948/1949 година по однос на КПЈ за демократското движење на Грција.

Во постојаната рубрика прикази, се поместени извесен број прикази и рецензии на објавени трудови во текот на 1969 и 1970 година.

На крајот се поместени неколку информации за одржаните собири надвор од Југославија: Научната конференција по повод 25-годишнината на победата над фашистичка Германија, одржана во Москва од 11 до 13 мај 1970 година и Вториот балканолошки конгрес одржан во

Атина од 7 до 13 мај 1970 година, на кои зедао учество и историчари од Македонија со свои забележителни прилози.

Воопшто земено Гласникот на ИНИ во текот на 1970 година 1, 2/3, обилува со разновидни материјали како статии, прикази и др. Тие се однесуваат речиси, на сите периоди од областа на историјата на македонскиот народ, со што сметаме да се изразиме дека спомениот Гласник на ИНИ претставува содржајно списание од доменот на историската наука во СР Македонија. Треба да се одбележи и фактот што во списанието се сретнуваат и нови автори. На тој начин бројот на неговите соработници значително се проширил, што од друга страна и овој факт зборува за изучувањето на историското минато на македонскиот народ и народностите од повеќе истражувачи. Забележително е, исто така, и навременото излегување на списанието во текот на 1970 година, што е ретка појава, во споредба со други списанија.

М. Ј.

ЭТНИЧЕСКИЕ ПРОЦЕССЫ В СТРАНАХ ЗАРУБЕЖНОЙ ЕВРОПЫ,

Москва 1970, Издательство „Наука“, 283 стр.

Појавата на зборникот на трудови на советските учени на тема за етничките процеси во Европа е резултат на сè позасилениот интерес што во последните децении се јавува за овој проблем како кај научните работници така и во средината на пошироката јавност. Зборникот од статии на познатите советски етнологи — европеисти е посетен на 70-годишнината од раѓа-

њето на големиот советски етнолог Сергеј Александрович Токарев кого што авторите го наречуваат: „еден од создателите на советската етнографска наука“. Во него се содржани следниве статии: В. И. Козлов „За динамиката на јазичниот и националниот состав на населението на Белгија“, 9—32; Н. М. Листова „Националниот состав на населението на Швајцарија“, 33—72; Л. В.

Покровска „Провансалци (кон прашањето на јазичките односи во Јужна Франција)“, 73—101; Н. А. Красновскаја „Основните етапи на етничката историја на Фурланците (IV, XX в.)“, 102—145; И. Н. Гроздова „Келтските народи на британските острови“, 146—208; М. Н. Морозова „Современата состојба на националните малцинства во Шведска“, 209—223; Г. И. Анохин „Во проблемите на формирањето на фарерскиот народ и возникнување на фарерското национално ослободително движење“, 224—283.

Како што се гледа од самите наслови на објавените статии се работи за следење на сè уште живи (со мали исклучоци) етнички процеси во западно-европските земји, при што етносите кои што не се асимилирале со водечката нација се наоѓаат во разни фази на борба за етничко опстојување.

Во првата статија В. И. Козлов преку анализа на статистичките податоци од 1866, 1910 и 1947 година го следи соодносот меѓу фламанскиот јазик на Фламанците во Белгија и францускиот на Валонците. Оваа статистичка анализа работена со одлично познавање и на историската позадина укажува на правците во кои досега се движеле јазичните процеси во оваа земја. Така на пр. бројот на двојазичните Фламанци кој што во 1866 година изнесувал 6,4% се зголемил на 11,7% во 1910 и 15,7% во 1947 година што се јавува како последица на економската надмоќ што ја имаат Валонците и во извесна смисла на протезираната положба на францускиот јазик во прв ред во сферата на економијата. Поради тоа авторот смета дека овој процес не е природен процес на етничко изед-

начување и дека научно е неприфатлива тезата за постоење на белгиска нација. Развојот на настаните, по него, најверојатно води кон создавање на федерација на фламанскиот и валонскиот народ во рамките на белгиската држава.

Швајцарија со нејзините четири народа кои живеат во заедница на која ѝ се туѓи обидите на еден народ да доминира на било кој начин над другиот е своевиден европски феномен кој што преку историскиот развој и етничките процеси кои го придружувале во кратка и збиена форма се обидува да ни го објасни Н. М. Листова во својата статија. Долгогодишниот одвоен живот од матичниот етнос и заедничкиот живот на четирите швајцарски народа: германците, французите, италијанците и ретороманите предизвикале процес на одвојување од матичните етноси и создавање на црвсто чувство на заедничка територијална поврзаност со потполно почитување на разновидностите на секој етнос. Авторот, зборувајќи за чувството на посебност меѓу другото ја цитира и изјавата на еден познат Швајцаро-Германец кој вели: „Јас сум Швајцарец и германскиот јазик ми е туѓ“. Зборувајќи за Швајцаро-Французите авторот го констатира и следното: „Во нивното национално сознание се одразува двојственоста карактеристична во поголема или помала степен за сите народи во Швајцарија. Во однос на Французите Франко-Швајцарците се Швајцарци, а во однос на месните жители на Цирих и Берн тие се Французи“. (50 стр.).

Итало-Швајцарците се мала група чие што вклопување во рамките на швајцарската држава имало из-

весни тешкотии, поради напорите на Италија да ги приклучи кон својата територија. Но победило чувството кон Швајцарија на Итало-Швајцарците и тие се еден од рамноправните народи на оваа земја.

Секако, најинтересна е судбината на Ретороманите, народ чии што број и покрај поволната клима за негово етничко опстојување сè повеќе се намалува. Повеќејазичноста на оваа малубројна група придонесува за нејзиното доброволно слевање со другите швајцарски народи.

Следната статија на Л. В. Покровскаја зборува за завршен процес на етничка асимилација во кој Провансалците го губат својот јазик и својата етничка посебност, слевајќи се со Франките при што се создава единствен француски народ и француска нација. Следејќи го историскиот од на овој процес авторот констатира дека тој е веќе завршен и дека поединечните обиди, особено во XIX век, да се возобнови провансалскиот јазик кој би служел за враќање на провансалската самобитност, останале без резултат поради фактот што процесот на етничко слевање бил толку далеку напреднат што секаков обид во обратна насока би бил безпредметен.

Во текот на XVI век Н. А. Красновскаја ја следи етничката историја на Фурланците (Фриули), откривајќи слој по слој на етничката стратиграфија на овој мал народ кој што по силата на историските собитија дури во XIX век, наоѓајќи се под постојан притисок на големите држави го избрал патот кон приклучување кон најблиската му по култура нација. „Немајќи доволно сили“ — вели авторот — „за самостојна борба против австриското господство, Фурланците го гле-

дале единствениот начин за национално спасение во сојузот со блиските по култура Венецијанци“. Но, понатаму, констатира авторот, тие се вклучиле во процесот на консолидација на италијанската нација, но и покрај тоа не успеале да се слијат сосема ниту пак да се развијат во посебна нација, ами останале и до денес како посебна национално неиздиференцирана етничка целина.

Во „Келтските народи на британскиот остров“ И. Н. Гроздова ни ја дава тешката етничка историја на Шкотланѓаните, Велшаните, и северните Ирци која претставува непрекинат низ од борби да се сочува етничката индивидуалност и покрај многувековните упорни и често пати крвави напори на англосаксонците да извршат потполна асимилација на келтските народи што живеат на овој остров. Покрај специфичното чувство што во таа борба за етничко освојување го имал секој поодделен народ во оваа келтска група и што му бил својствен само нему, постојат и низа заеднички белези. Така на пр. долгогодишните напори за асимилација со наметнувањето со сила на англискиот јазик дале извесни резултати. Припадниците и на трите народи сега, со сосема незначајни исклучоци, го заборавиле својот јазик и зборуваат англиски. Овој пример најпластично ја потврдува тезата дека етносот е совкупност од повеќе елементи и дека дури и со губењето на јазикот, иако тој се вбројува во групата на примарните елементи кои го сочинуваат етносот, последниот сепак се одржува како посебен етнички организам. Свеста кај Шкотланѓаните, Велшаните и Ирците дека се тие посебни наро-

ди, иако сите зборуваат англиски, е изразито јасна. Во последно време, како што тоа ни кажува авторот, тие се обидуваат преку воведување на своите јазици во училиштата да го зголемат бројот на населението кое би зборувало на својот примарен мајчин јазик. Засега резултатите од оваа акција се незначителни, но етничката еманципација и покрај заедничкиот, туѓ англиски јазик со кој што зборуваат, на трите народи е сосема на лице.

Притоа, и покрај значајните достигнуања на полето на современата култура кај овие народи се јавува силно движење за очување и дури конзервирање на низа етнички белези како што е случајот со фолклорот, делови од носијата и сл.

Поинаква е судбината на еден друг келтски огранок, т.е. на фарерскиот народ кој живее на фарерските острови, а во рамките на данската држава. Овој малуброен народ чии што број денес изнесува 38.214 има своја автономија во рамките на данската држава и секако е еден светол патоказ за етничката иднина на европските народи, во која бројноста, поправо малубројноста на еден народ не ќе значи и губење на неговата етничка самобитност. Г. И. Анохин, го следи овој процес кај Фарерците од моментот на етничката консолидација, преку борбите за културна автономија, потоа за внатрешно само-

управување сè до извојувањето на национален суверенитет.

Во малата статија на М. Н. Морозова даден е како што вели и самиот автор еден пример во којшто како резултат на внатрешниот демократски развиток на земјата, националните малцинства во Шведска живеат во благопријатна етничка клима за нивното понатамошно опстојување и покрај сосема малиот број.

Во целина овој зборник од статии наменет, како што тоа го велат авторите, на историчарите и етнологите, а и на поширокиот круг читатели кои се интересираат за националната проблематика успеал да ни пружи на еден научен и концизен начин вонредна панорама на етничките процеси во капиталистичките земји на Европа, и да ни покаже дека е заблуда тврдењето дека процесите на етничка консолидација во Европа се завршени уште во XIX век. Тие покажуваат дека во многу пунктови суштествуваат пригушени етнички проблеми и дека XX век е век на борба за етничка еманципација на овие европски народи. Затоа, со особен интерес го очекуваме и идниот зборник во кој ќе биде обработена оваа проблематика и во социјалистичките европски земји, а во тој ред и во Југославија од страна на советските етнологи.

Г. П.